

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Ons kenmerk
IENW/BSK-2019/64595

Bijlage(n)
4

Datum
Betreft Aanbieding blootstellingsonderzoek
gewasbeschermingsmiddelen

Geachte voorzitter,

Mede namens de minister van LNV en de minister voor Medische Zorg en Sport bied ik u de resultaten aan van het blootstellingsonderzoek omwonenden gewasbeschermingsmiddelen. Ik wil beginnen met het uitspreken van bijzondere dank en waardering aan de omwonenden en de telers die hebben meegewerkt om dit onderzoek mogelijk te maken.

Het is belangrijk dat de leefomgeving van omwonenden gezond en veilig is en ook als zodanig wordt ervaren. Het Kabinet heeft daarom in 2011 de Gezondheidsraad verzocht advies uit te brengen over de vraag of omwonenden van landbouwpercelen gezondheidsrisico's lopen door toepassing van gewasbeschermingsmiddelen. De Gezondheidsraad heeft in 2014 haar advies uitgebracht, waaronder het advies om de mate van blootstelling in de praktijk te onderzoeken. Het Kabinet heeft vervolgens het RIVM gevraagd dit onderzoek te coördineren, gericht op omwonenden van de bollenteelt omdat hier de zorgen bij omwonenden het grootst was.

Na meerdere jaren van intensief onderzoek ben ik blij u deze resultaten nu aan te kunnen bieden. Ik hecht eraan uw Kamer deze resultaten met deze brief snel toe te sturen vanwege het maatschappelijke belang van het onderzoek, voorzien van een beleidsmatige reactie voor zover die binnen dit tijdsbestek al kan worden gegeven.

Het onderzoek heeft veel meetgegevens en meer inzicht opgeleverd in de mate waarin omwonenden worden blootgesteld aan gewasbeschermingsmiddelen. Uit deze resultaten blijkt dat de blootstelling onder de gezondheidskundige advieswaarden blijft. De methodiek voor het berekenen van de risico's voor omwonenden, die het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) hanteert, ~~lijken deze risico's niet te onderschatten~~ **is robuust en is beschermend voor omwonenden**. Het onderzoek heeft veel kennis opgeleverd waarmee deze methodiek verder kan worden ontwikkeld.

Opmerking [A1]: Voorzichtig geformuleerd, welke kan wil je benadrukken?

Met opmaak: Markeren

In de rapportage van het onderzoek consortium¹ (bijlage 1) vindt u de beschrijving van het onderzoek naar de blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen die worden gebruikt in de bollenteelt. Het RIVM heeft in het syntheserapport² (bijlage 2) de onderzoeksopzet en de resultaten samengevat en voorzien van een duiding en aanbevelingen. Omdat een belangrijke vraag is hoe de resultaten zich verhouden tot de huidige wijze van het beoordelen van gewasbeschermingsmiddelen, heeft het Ctgb op verzoek van het Kabinet de meetresultaten beoordeeld³ (bijlage 3). Ten slotte heeft het RIVM een informatief rapport⁴ opgesteld met een overzicht van modellen voor het berekenen van de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen (bijlage 4).

Leeswijzer

In deze brief worden achtereenvolgens de aanleiding en de aanpak van het uitgevoerde onderzoek beschreven. Vervolgens worden de resultaten van het onderzoek gemeld. Het RIVM en het Ctgb hebben op basis van de beschikbare informatie en kennis een duiding gegeven. Deze worden kort beschreven. Ten slotte volgt de beleidsreactie.

Aanleiding voor dit onderzoek, het advies van de Gezondheidsraad

In de brief van 18 februari 2014 (Kamerstuk 27 858, nr. 230) bent u geïnformeerd over het advies van de Gezondheidsraad over de volgende vragen die het Kabinet heeft gesteld:

- Lopen omwonenden van landbouwpercelen gezondheidsrisico's door toepassing van gewasbeschermingsmiddelen?
- Zou een nieuwe beoordelingsmethodiek voor omwonenden de mogelijke risico's kunnen verminderen?
- Wat is de opinie van de Gezondheidsraad over het nut en de mogelijke opzet van een bevolkingsonderzoek?

De Gezondheidsraad bleek voldoende redenen te zien om eerst een blootstellingsonderzoek uit te voeren en op basis van de uitkomsten te bepalen of een gezondheidsonderzoek zinvol is. Aanleiding daarvoor waren de constatering dat hiernaar in Nederland nauwelijks onderzoek was verricht, terwijl uit buitenlands onderzoek aanwijzingen kwamen dat omwonenden gezondheidsrisico's kunnen lopen en bij agrariërs gezondheidseffecten waren waargenomen. Het nu voorliggende rapport van het blootstellingsonderzoek is voortgekomen uit het genoemde advies van de Gezondheidsraad. Het Kabinet heeft eerder dan de Gezondheidsraad adviseerde invulling gegeven aan het advies om een gezondheidsonderzoek te doen. Over de resultaten daarvan bent u geïnformeerd in de brief van de staatssecretaris van VWS van 5 juli 2018 (Kamerstuk 34 775 XVI, nr. 149).

De Gezondheidsraad adviseerde destijds om in de toelatingsprocedure voor gewasbeschermingsmiddelen een aparte risicobeoordeling voor omwonenden op te nemen en om teeltvrije zones in te stellen. Onder het kopje Beleidsreactie zal ik op deze punten ingaan.

---

¹ Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden, Universiteit Utrecht 2019

² Bestrijdingsmiddelen en omwonenden, Samenvattend rapport over blootstelling en mogelijke gezondheidseffecten, RIVM Rapport 2019-0052

³ Ctgb...

⁴ Modellen voor het berekenen van de humane blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen: een stand van zaken, RIVM-briefrapport 2019-0031

Het uitgevoerde blootstellingsonderzoek

Een consortium van wetenschappelijke instituten onder coördinatie van het RIVM heeft in 2016 tot en met 2018 intensief praktijkonderzoek gedaan bij omwonenden van de bollenteelt om de mate van blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen vast te stellen. In geselecteerde gebieden zijn telers en bewoners bereid gevonden mee te werken aan dit onderzoek. Er zijn grote aantallen luchtmonsters op diverse afstanden van de landbouwpercelen genomen, er zijn lucht- en huisstofmonsters genomen in de woningen van omwonenden en van omwonenden is urine onderzocht. Op één proeflocatie is de verspreiding door de lucht onderzocht met meetapparatuur op verschillende hoogten en afstanden. Mede vanwege de zorgen die leefden onder omwonenden, is veel belang gehecht aan draagvlak voor het blootstellingsonderzoek. Daarom zijn vooraf de opzet van het onderzoek en recent de voorlopige uitkomsten voorgelegd aan een wetenschappelijke begeleidingsgroep en een maatschappelijke klankbordgroep.

Resultaten

Het blootstellingsonderzoek had als doel om de mate van blootstelling in kaart te brengen. Deze resultaten worden hier kort beschreven. Het onderzoek toont aan dat er sprake is van meetbare blootstelling. Voor gewasbeschermingsmiddelen in de buitenlucht blijkt een duidelijk verband te zijn tussen de mate van blootstelling en de afstand tot het perceel waar gewasbeschermingsmiddelen waren toegepast. Omwonenden worden meer blootgesteld via binnenlucht via huisstof dan de controlegroep, maar hier is de relatie met de afstand veel minder eenduidig. Verder blijkt uit het onderzoek dat telers en hun gezinnen meer worden blootgesteld aan gewasbeschermingsmiddelen dan omwonenden. De resultaten van de uitgevoerde metingen zijn ook vergeleken met de uitkomsten van geïntegreerde rekenmodellen. Deze berekeningen toonden verder aan dat **voor de proefomstandigheden** belangrijke routes voor de blootstelling van de omwonenden vanuit hun leefomgeving zijn:

- verdamping van bestrijdingsmiddelen vanuit het bollenveld na de bespuiting; en
- contact met en inname van bestrijdingsmiddelen via huisstof.

Duiding RIVM

Het RIVM heeft gedurende het onderzoek geconstateerd dat de meetresultaten de beschikbare risicogrenzen niet overschreden. De gemeten luchtconcentraties waren minstens een factor tien lager dan waarmee wordt gerekend in de risicobeoordeling bij de toelating van middelen. Voor de concentraties in urine bestaan geen risicogrenzen maar de gemeten concentraties bleken bij 185 van de 192 deelnemers wel lager dan is gemeten in de urine van proefpersonen die een eenmalige veilige dosis voor levenslange blootstelling toegediend hadden gekregen. Voor de overige 7 deelnemers was de concentratie lager dan te verwachten viel bij een veilige dosis voor kortdurende blootstelling.

De huidige methodiek die bij de beoordeling van de toelating van middelen wordt gebruikt voor het berekenen van de risico's voor omwonenden, lijkt volgens het RIVM op basis van de resultaten de blootstelling niet te onderschatten.

Volgens het RIVM kan **op basis van de OBO resultaten** hiermee echter geen eendoordeel over de veiligheid worden gegeven. De resultaten geven nieuwe inzichten die relevant zijn om de methodiek te verbeteren. Daartoe doet het RIVM de volgende aanbevelingen:

- Onderzocht is de blootstelling bij de bollenteelt, waar sprake is van neerwaartse bespuitingen. In de fruitteelt is sprake van horizontale en

Minist
Infras
Water

Ons k
IENW//

Opmerking [A2]: Het lijkt me ook goed om hier gerust te stellen met vaststelling dat blootstelling als omwonenden relatief laag.

De gemeten waarden in urine zijn hoger dan op basis van de gevonden concentraties in lucht en stof werd verwacht. Slechts 5% van de gevonden waarden in urine is terug te voeren op de blootstelling van omwonenden via lucht, depositie en huisstof. De overige 95% wordt veroorzaakt door blootstelling vanuit routes die niet zijn meegenomen in het onderzoek, waarbij de meest waarschijnlijke route de blootstelling via voeding is.

Opmerking [A3]: Dit zijn niet in zijn algemeenheid de belangrijkste routes. Wat is belangrijk – met de grootste blootstelling of met de grootste kans op blootstelling?

Opmerking [A4]: Kan steviger worden geformuleerd, conform zinsnede in publiekssamenvatting: De OBO-resultaten laten zien dat de blootstelling aan de onderzochte middelen niet te laag wordt ingeschat in de huidige toelatingsbeoordeling.

Opmerking [A5]: Ctgb vindt dat op basis van de combinatie van OBO en worst case wijze waarop OPEX is gemodelleerd, wel kan worden geconcludeerd dat omwonenden geen risico lopen. Geef ruimte voor de Ctgb conclusie, die aanvullend is op die van RIVM – anders wordt brief intern tegenstrijdig.

De zin is gebaseerd op RIVM: 4.1.3. Deze indicatieve beoordeling van de OBO-meetgegevens in termen van gezondheidsrisico's is geen eendoordeel over de veiligheid van alle omwonenden, inclusief de telers. Er is

- opwaartse bespuitingen waardoor de blootstelling anders kan zijn. Aanvullend onderzoek is nodig om dit inzicht te geven.
- De blootstellingroute via huisstof zit niet in de beoordelingsmethode. Aanvullend onderzoek is nodig om de beoordelingsmethode uit te breiden met de beoordeling van blootstelling via huisstof.
  - In de huidige beoordelingsmethode wordt nog geen rekening gehouden met de blootstelling aan meerdere stoffen en via meerdere routes. Hiervoor zijn wel op internationaal niveau projecten in uitvoering. Het RIVM benadrukt het belang om de resultaten daarvan te benutten in de toelatingsbeoordeling.

Het RIVM geeft verder aan dat uit de in 2018 gepubliceerde Gezondheidsverkenning geen gezondheidsproblemen naar voren zijn gekomen die samenhangen met het wonen in de nabijheid van bollenteelt. Over de eerder uitgevoerde Gezondheidsverkenning doet het RIVM de volgende aanbevelingen:

- Het blootstellingsonderzoek geeft aanleiding om de data van de Gezondheidsverkenning opnieuw te analyseren met andere afstandscriteria, aangezien is gebleken dat de blootstelling niet zo eenduidig en snel afneemt met de afstand tot het perceel als waar eerder vanuit werd gegaan.
- Het RIVM beveelt aan om een brede werkgroep de gezondheidkundige onderzoeksvragen, waaronder uitbreiding met effecten op cognitieve ontwikkeling en extra aandacht voor kwetsbare groepen, te laten verkennen.

Tenslotte beveelt het RIVM aan om een kennisplatform op te richten om kennis over blootstelling te bundelen en vragen hierover te kunnen beantwoorden.

Duiding Ctgb

Na analyse van het rapport concludeert het Ctgb dat de toegelaten middelen veilig zijn voor omwonenden en dat er dus geen reden is om in te grijpen in de toegelaten middelen. Aanvullend concludeert het Ctgb dat de blootstellingsberekening met het Europese OPEX-model robuust is. De feitelijke blootstelling is lager dan de berekende blootstelling bij toelating van de middelen. Deze conclusie is gebaseerd op de volgende overwegingen:

1. De gevonden concentraties in urine, die het gevolg zijn van alle blootstellingsroutes samen (inclusief voeding), zijn lager dan die welke in het onderzoek gemeten zijn na blootstelling van proefpersonen aan de maximale dosering die veilig is bij levenslange dagelijkse blootstelling (ADI).
2. De gevonden concentraties in lucht zijn lager dan de vaste concentraties waarmee gerekend wordt bij de toelating van middelen.
3. Het feit dat de grenswaarden niet worden overschreden betekent dat omwonenden geen gezondheidsrisico's lopen. Pas als de blootstelling de veilige grenswaarde overschrijdt, is er een kans op gezondheidseffecten.
4. De modellering van de blootstelling van omwonenden in het OPEX-model is worst case. Het model gaat uit van een dagelijkse blootstelling:
  - a. aan verwaaiing tijdens toepassing waarbij de omwonende zich op 2 m afstand van het gewas bevindt en via zijn gehele huidoppervlak (zowel voor- als achterkant) wordt blootgesteld;

- b. via verdamping. Hierbij wordt uitgegaan van blootstelling gedurende 24 uur per dag. De met het model berekende waarden blijken 10 – 1000x hoger te liggen dan gemeten in het OBO;
- c. via contact van de huid met gecontamineerde oppervlakken. Hierbij wordt uitgegaan van een blootstelling gedurende 2 uur per dag;
- d. bij betreden van het gewas na het bespuiten. Hierbij wordt uitgegaan van betreding van het behandelde gewas gedurende 15 minuten per dag met intensief contact tussen het gewas en de huid.

De blootstelling via al deze routes wordt bij elkaar opgeteld, wat resulteert in een berekende dagblootstelling. In de risicobeoordeling wordt vervolgens uitgegaan van dagelijkse blootstelling aan deze berekende hoeveelheid, gedurende meerdere jaren.

- 5. In het OBO is daarnaast blootstelling aan huisstof meegenomen als mogelijke blootstellingsroute van een omwonende. Deze route is niet opgenomen in het OPEX-model. In vergelijking met de overige blootstellingsroutes wordt niet verwacht dat de blootstelling via huisstof substantieel bijdraagt aan de blootstelling van omwonenden.
- 6. De gehanteerde veilige grenswaarden van werkzame stoffen zijn gebaseerd op het meest kritische effect en de meest gevoelige soort uit een dataset. Deze dataset bevat studies naar diverse effecten van een werkzame stof op o.a. carcinogeniteit, reproductie, ontwikkeling, neurotoxiciteit gedurende alle levensstadia van voor de geboorte tot latere leeftijd. Daarbij wordt een veiligheidsfactor toegepast van 100 ter compensatie voor verschillen tussen dier en mens en tussen mensen onderling. Hierdoor worden ook de meest kwetsbare mensen beschermd met deze grenswaarden.

Het Ctgb komt tot de volgende conclusie. Gezien bovenstaande overwegingen kan worden geconcludeerd dat de veiligheid van omwonenden is gewaarborgd en dat de huidige beoordelingsmethodiek voor omwonenden robuust is. De route via concentratie in lucht is een overschatting in het EFSA OPEX model in vergelijking met de OBO resultaten, het EFSA OPEX model gaat uit van worst case aannames. De gemeten urineconcentraties en lucht binnen OBO laten geen overschrijding zien van de veilige grenswaarden. Na analyse van de OBO rapportage concludeert het Ctgb dat de huidig toegelaten middelen veilig zijn voor omwonenden en dat er geen reden is om in te grijpen in de toegelaten middelen.

Beleidsreactie

Algemene appreciatie

Het is goed dat het blootstellingsonderzoek veel inzicht geeft in de mate van blootstelling van omwonenden. De werkwijze van het toelaten van gewasbeschermingsmiddelen, die in de landbouw nog een belangrijke functie vervullen, houdt in dat wordt getoetst aan de hand van acceptabele risiconiveaus. Dit heeft tot gevolg dat sprake kan zijn van meetbare concentraties van meerdere stoffen in de lucht, in huisstof en in urine. Een cruciale vraag is of dit acceptabel is. De duidingen van het RIVM en het Ctgb geven aan dat de onderzoeksresultaten geen aanleiding reden geven zijn om in te grijpen en dat de beoordelingsmethode robuust/voldoende beschermend/...is. ~~Aan de andere kant wil dit nog niet zeggen dat zeker is dat alle situaties veilig zijn.~~ De gedane aanbevelingen zijn daarom nuttig om met behulp van de nieuwe wetenschappelijke kennis en nog te vergaren

Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat

Ons kenmerk
IENW/BSK-2019/64595

Met opmaak: Lijstaline, Genummerd + Niveau: 1 + Nummeringstijl: 1, 2, 3, ... + Beginnen bij: 1 + Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 1,14 cm + Inspringen op: 1,77 cm

Opmerking [A6]: 100% zekerheid krijg je nooit – maar gezien de wijze van modellering – zie Ctgb overweging 4 - is het zeer onwaarschijnlijk dat omwonenden niet voldoende worden beschermd met de huidige beoordelingsmethodiek.

Het model is heel grofstoffelijk. Een meer precieze wijze van modellering is mogelijk obv meer kennis.

kennis te zorgen dat de bescherming van omwonenden verder kan worden verbeterd ge waarborgd.

Ik zal hieronder ingaan op de aanbevelingen van het RIVM en de adviezen die de Gezondheidsraad in 2014 heeft gegeven over de beoordelingsmethode en teeltvrije zones. Vervolgens wil ik ingaan op ontwikkelingen om de blootstelling terug te dringen (preventieve aanpak) en kom ik tot een conclusie.

Aanbeveling RIVM: nader onderzoek/verbeteren beoordelingsmethodiek

Bij de beoordeling van gewasbeschermingsmiddelen moet gebruik worden gemaakt van een Europese beoordelingsmethode die momenteel wordt herzien. Het RIVM heeft de onderzoeksresultaten daartoe ter beschikking gesteld. Ik vind dit een belangrijk traject. Omdat de uitkomsten van vervolgonderzoek een plek moeten krijgen in een aanpassing van de Europese beoordelingsmethodiek, moeten ideeën voor onderzoek op Europees niveau worden afgestemd. De minister van LNV zal vanuit Nederland in Europa daartoe het belang van de onderzoeksresultaten en de daaruit volgende aanbevelingen voor vervolgonderzoek benadrukken. Het gaat dan met name om naast de neerwaartse bespuiting waar de bollenteelt model voor stond, ook te kijken naar zijwaartse en opwaartse bespuitingen in de fruitteelt, de wijze van verspreiding van huisstof, methoden om de risico's van de blootstelling aan meerdere stoffen via meerdere blootstellingsroutes te berekenen en de hogere blootstelling van telers en hun gezinsleden.

Afhankelijk van de ontwikkelingen in Europa omtrent verdere verbetering van de beoordelingsmethode en daarvoor benodigd onderzoek, zal ik bezien welke vervolgacties in Nederland gewenst zijn.

Aanbeveling RIVM: vervolg op Gezondheidsverkenning

Het RIVM beveelt aan om met de kennis van het blootstellingsonderzoek nog een verificatie uit te voeren van de Gezondheidsverkenning met andere afstandscriteria. Hiertoe zal opdracht worden gegeven. De resultaten hiervan zullen voor het einde van 2019 beschikbaar zijn.

Wat betreft de aanbeveling van het RIVM om een werkgroep in te richten om de gezondheidkundige onderzoeksvragen te verkennen, wil ik mij eerst beraden op de onderbouwing en de noodzaak voor dergelijke vervolgstappen.

Aanbeveling RIVM: kennisplatform

Met het oog op efficiency en om te voorkomen dat een groot aantal kennisplatforms ontstaat, zal ik aan de hand van de behoefte aan een dergelijk platform bezien of dit te combineren is met een bestaand platform.

Advies Gezondheidsraad 2014: risicobeoordeling omwonenden

De Gezondheidsraad adviseerde destijds om in de toelatingsprocedure voor gewasbeschermingsmiddelen een aparte risicobeoordeling voor omwonenden op te nemen. Het Ctgb beoordeelt sinds begin 2014 expliciet het risico voor omwonenden en hanteert daarbij inmiddels, sinds 2016, de Europees geharmoniseerde beoordelingsmethodiek. Hier waarmede wordt invulling wordt gegeven aan het advies van de Gezondheidsraad. Voorheen werd uitgegaan van het standpunt dat wanneer de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen voldoende werd beschermd, dat zeker zou gelden voor omwonenden die zich verder weg bevinden. Het Ctgb heeft in 2015 een herbeoordeling uitgevoerd van

Ministerie van

Infras

Water

Ons ke

IENW/BSK-2019/64595

Opmerking [A7]: Verbeterd hoeft niet, immers er is geen risico voor omwonenden

~~het risico voor omwonenden voor bij invoering van de Europese methodiek deze toegepast op~~ een selectie van ruim 100 reeds toegelaten middelen, ~~oa in de bollenteelt. Daarbij is gebruik gemaakt van de Europese methodiek. hetgeen leidde tot de~~ De uitkomst was dat niet hoefde te worden ingegrepen in de bestaande toelatingen.

Advies Gezondheidsraad 2014: teeltvrije zones

De Gezondheidsraad adviseerde het instellen van teeltvrije zones. In de brief van 18 mei 2014 (Kamerstuk 27858, nr. 311) bent u geïnformeerd over het antwoord van de Landsadvocaat op de vraag of het advies van de Gezondheidsraad voldoende basis biedt om een spuitvrije zone in te voeren. De conclusie van de landadvocaat was dat het destijds niet mogelijk was om teeltvrije zones in te voeren, omdat daarvoor onvoldoende wetenschappelijk onderzoek beschikbaar was. Het advies luidde om de resultaten van het blootstellingsonderzoek af te wachten. Uit de resultaten blijkt nu niet dat de blootstelling te hoog is en zeker niet binnen een bepaalde afstand die kan worden gehanteerd voor een teeltvrije zone. Daarmee kom ik tot de conclusie dat er geen onderbouwing en noodzaak is voor een dergelijke maatregel.

Ontwikkelingen om de blootstelling terug te dringen (preventieve aanpak)

Vanuit het oogpunt van gezondheid en voorzorg is het beleid erop gericht de blootstelling zoveel mogelijk te beperken.

Dankzij een wijziging van het Activiteitenbesluit gelden sinds 1 januari 2018 strengere eisen aan de mate van driftreductie, namelijk 75% driftreductie (ten opzichte van een referentietechniek) op het hele perceel in plaats van 50% nabij oppervlaktewater. Deze maatregel is primair bedoeld voor de vermindering van de belasting van het oppervlaktewater, maar zal ook de blootstelling van omwonenden verlagen. Het veldwerk voor het blootstellingsonderzoek is in 2016 en 2017 uitgevoerd en het is daarom mogelijk dat het effect van de aanscherping niet zichtbaar is in de resultaten, afhankelijk van in welke mate in de praktijk al vooruit is gelopen op de aanscherping.

Op langere termijn zal de blootstelling worden beperkt door het verminderen van de behoefte aan gewasbeschermingsmiddelen en te komen tot nagenoeg geen emissies, zoals beschreven in de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 die de minister van LNV u ongeveer gelijktijdig zal aanbieden. Hiermee wordt tevens invulling gegeven aan de verdere bevordering van geïntegreerde gewasbescherming zoals destijds geadviseerd door de Gezondheidsraad. De Visie zal worden uitgewerkt in een uitvoeringsplan waarover de minister van LNV u in het najaar over zal informeren. Voor de open teelten is met de sector al een pakket van maatregelen afgesproken dat beoogt om emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar de leefomgeving vanuit open teelten terug te dringen tot nagenoeg nul op 1 januari 2030. Dit pakket geeft voor open teelten al deels invulling aan het genoemde uitvoeringsprogramma.

Concluderend

Met het uitvoeren van dit uitgebreide onderzoek is zeer waardevolle en unieke kennis verkregen. Deze is onder andere van groot belang bij de herziening van de Europese beoordelingsmethodiek, waardoor de bescherming van telers en omwonenden beter kan worden geborgd. Hoewel uit de resultaten niet blijkt dat de huidige methodiek de risico's onderschat, is er wel aanleiding om deze te verbeteren. Daarnaast is het goed om uit voorzorg ("no regret") in te zetten op

Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat

Ons kenmerk
IENW/BSK-2019/64595

Opmerking [A8]: Ctgb gaat bij berekening uit van afstand tussen gewas en mens van 2 m bij neerwaarts spuiten en 5 m bij zij- en opwaarts spuiten.

Het welbevinden en overlast van omwonenden is niet hetzelfde als veiligheid. Vanuit veiligheidsoverweging is een grote teeltvrije zone niet nodig. Dit is beleidsmatige keuze. Uit gesprek met STAB blijkt dat de grens tussen agrarisch perceel en woonfunctie onder druk staat. Er zijn veel zaken mbt 50m afstand genoemd in jurisprudentie. Zie ook aanbeveling rivm onder 5.3

een vermindering van de blootstelling door de behoefte aan het gebruik en de emissies van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen. Dit is een doel voor de langere termijn maar moet leiden tot een steeds gezondere en veiligere leefomgeving.

Ik zal u voor het einde van het jaar verder informeren over de voortgang.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

S. van Veldhoven - Van der Meer

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Ons kenmerk
IENW/BSK-2019/64595